

K ó d s z á m :

Državni izpitni center

M 1 1 1 1 3 1 1 2

TAVASZI VIZSGAIDŐSZAK

MAGYAR NYELV MINT ANYANYELV

2. feladatlap

Nem művészi szöveg elemzése

2011. május 31., kedd / 90 perc

Engedélyezett segédeszközök:

A jelölt golyóstollat vagy töltőtollat hoz magával.

A jelölt egy értékelőlapot és egy pótlapot kap a vázlatkészítéshez.

A nem művészi szöveg perforált lapon van, amelyet a jelölt óvatosan kitép(het).

ÁLTALÁNOS ÉRETTSÉGI VIZSGA

ÚTMUTATÓ A JELŐLTNEK

Figyelmesen olvassa el ezt az útmutatót!

Ne lapozzon, és ne kezdjen a feladatok megoldásába, amíg azt a felügyelő tanár nem engedélyezi!

Ragassza vagy írja be kódszámát (az erre kijelölt helyre ezen az oldalon és az értékelőlapon)! Kódszámát a pótlapra is írja rá!

A feladatlap 26 feladatot tartalmaz. Összesen 120 pont érhető el. A feladatlapban a feladatok mellett feltüntettük az elérhető pontszámot is.

Válaszait töltőtollal vagy golyóstollal írja a **feladatlapba**, az erre kijelölt helyre! Írjon olvashatóan, de ne csak nyomtatott nagybetűkkel! Ha tévedett, a leírtat húzza át, majd válaszát írja le újra! Az olvashatatlan megoldásokat és a nem egyértelmű javításokat nulla (0) ponttal értékeljük. Ügyeljen válaszadásában a nyelvhelyességre és a helyesírásra (egyes feladatok esetében pontlevonás jár)! Az utolsó feladathoz vázlatot készíthet a pótlapra, de azt az értékelés során nem vesszük figyelembe.

Bízzon önmagában és képességeiben! Eredményes munkát kívánunk.

A feladatlap terjedelme 12 oldal, ebből 1 üres.

MELLÉKLET**Csonttollú**

1. Téli madárvendégeink előhírmökei gyakran már október végén feltűnnek, azt jelezve: a tundrán, a fenyőövben előbb érkeztek a zimankós napok. Vannak, amelyek rejtőzködnek, és csak a szakember tud új honfoglalásukról, a legbátrabbak viszont megszokták az ember közelségét, így a városok és a falvak kertjeibe, parkjaiba és ligetes erdeibe is bemerészkednek.
2. A fakorona ágaira és a cserjékre telepedő, kis testű csonttollú talán fel sem tűnik a ködös napokon, ám a cirregő hívóhangra válaszoló kórus csengettyűk csilingeléséhez hasonló éneke már messziről hallható. Ha pedig a madarak valamitől megriadnak, megnyújtott, éles, fémesen csengő hangot hallatva csapatostul emelkednek a levegőbe.
3. Az énekesmadarak rendjébe, közelebről a csonttollúfélék (*Bombycillidae*) családjába tartozó, néha többzetes tömegben megjelenő, seregély méretű, zömök, széles nyakú madár gesztenyebarna bóbítájáról, élénksárgán szegélyezett farkáról könnyen felismerhető. Csőre a tővénel széles, az itt eredő selymes tollak – a hideghez való alkalmazkodásként – az ornyílásokat is beborítják. Hátoldala gesztenyebarna, míg a testalja vörhenyes fahéjszínű. Szárnya hosszú és hegyes, rajta sárga és fehér mintázat látható. Az öreg madarak másodrendű evezőinek hegyi részén a tollgerinc megnyúlt, élénkpiros színű lemezkét alkot. A faj erről kapta a csonttollú nevet.
4. A csonttollú Eurázsia és Észak-Amerika északi fenyőerdeiben és nyíreseiben él. Hazánkban általában novemberben bukkannak fel az első, népesebb csapatai. Madarunk decemberben látható a leggyakrabban, és tavasszal indul vissza az északi tájakra. Kisebb számban szinte minden évben előfordul nálunk, de olykor hatalmas tömegekben érkeznek a Kárpát-medencébe. Rendszeretlen, kiszámíthatatlan megjelenésével régebben babonás félelmet keltett az emberekben.
5. A hozzánk érkező csonttollúak a télen is hozzáférhető növényi kosztot élnek. A nyugati ostorfa, a madárberkenye és a japán akác fán maradó terméseit is csipegetik, de a vadrózsa áltermése, a fonnyadó alma és körte, valamint a sárga fagyöngy lédús szövete a legfinomabb számukra. Ha már nincs terített asztal előttük, felkerekednek, és a hazai madárgyűrzési adatok szerint szinte meg sem állnak a mediterrán térségeig. A tavaszig nálunk időző példányok légykapók módjára repülő rovarokra vadászatnak. Áprilisban a nagy parancsnak engedelmessé indulnak vissza a messzi északra.
6. Sietniük is kell, hiszen hamarosan elérkezik a költési idő. Tavasszal feltűnő násztevékenységgel találunk egymásra a párok, amelyek a tajga idős erdeiben építik fészkeiket. A felcseperedő fiókák kezdetben „rovaros” étrenden élnek, majd bogyós gyümölcsökkel csillapítják éhségérzetüket.
7. A csonttollú európai állománya mintegy 130–170 ezer párra tehető, így szerencsére nem veszélyeztetett madár. Az állománycsökkenés megelőzése végett hazánkban törvényes oltalomban részesül. Pénzben kifejezett értéke tízezer forint.

Üres oldal

Olvassa el figyelmesen a mellékelt szöveget, majd oldja meg az alábbi feladatokat! Kérjük, ügyeljen a helyesírásra is! A **H** betűvel jelölt feladatokban azt is értékeljük.

1. Egészítse ki a szöveg típusára és stílusára vonatkozó állításokat!

a) A mellékelt szövegben a/az _____ és a/az _____ stílusréteg elemei keverednek. A szöveg a/az _____ szövegtípusba tartozik.

b) Melyik stílusréteg elemei vannak túlsúlyban a szövegben? Válaszát indokolja két stílusjegy megnevezésével!

stílusréteg _____

stílusjegyek _____

(6 pont)

2. a) Karikázza be annak az állításnak a betűjelét, amelyik a *legkevésbé* érvényes a szövegre!

A Bemutatja a csonttollú külső és belső tulajdonságait.

B Bemutatja a csonttollú táplálkozási szokásait.

C Bemutatja a csonttollú párzási és költési szokásait.

D Bemutatja a csonttollú életkörülményeit.

E Bemutatja a csonttollú állományának alakulását.

b) Nevezze meg a cím fajtáját!

c) Írja a vonalra, melyik testrészéről kapta a madár a nevét!

(4 pont)

3. Fogalmazza meg tömören a 3. és a 4. rész tárgyát!

3. rész _____

4. rész _____

(2 pont)

4. Igazak (I) vagy hamisak (H) a csonttollúra vonatkozó állítások? Karikázza be a megfelelő betűt!

Különbözően fogadják az ember jelenlétét. I H

Általában kis csapatokba tömörülve érkeznek térségünkbe. I H

A fiókákat a szülők kizárólag rovarokkal etetik. I H

Létszámuk fenntartását Magyarországon törvény segíti. I H

(4 pont)

5. a) Milyen hangot ad a csonttollú az alábbi helyzetekben? Válaszoljon *melléknévi igenévvvel* a 2. rész alapján!

Helyzet	A madár hangja
ha hívja társait	
válaszadáskor	

- b) Írja a vonalra, milyen fajtájúak hangalak és jelentés kapcsolata alapján a táblázatba beírt szavak!

(3 pont)

6. Milyen színűek a madár különböző testrészei? Egészítse ki a táblázatot a 3. rész alapján!

A madár testrésze(i)	A tolla színe
	gesztenyebarna
a farka széle	
	mintás

(3 pont)

7. Nevezze meg a 4. és 5. rész alapján a csonttollú téli tartózkodási helyeit!

(2 pont)

8. Értelmezze az 5. rész utolsó mondatát!

(2 pont)

9. Írja le a 4. bekezdés földrajzi tulajdonneveinek *-i* képzős származékát, majd fogalmazza meg röviden a kételemű földrajzi nevek írására vonatkozó szabályt!

szabály _____

(5 pont)

10. a) Írjon ki az 1. részből egy-egy példát az alábbi kapcsolóelemekre!

előreutalás névmással _____

visszaütalás birtokos személyjellel _____

b) Írja ki az 1. részből az utasításnak megfelelő viszonyt jelölő kötőszót!

kapcsolatos viszony _____

ellentétes viszony _____

magyarázó viszony _____

(5 pont)

11. Írja be az alábbi szavak közül a megfelelőt a táblázatba!

csillapítják, csonttollú, évvel, gyümölcsökkel, könnyen, látható, parkjaiba, rejtőzködnek

A szó	A mássalhangzótörvény
	zöngéesség szerinti részleges hasonulás
	összeolvadás
	rövidülés
	teljes hasonulás

(4 pont)

12. Írja ki a szövegből a következő igéknek megfelelő szó szerkezetet!

megfélemlít (4. rész) _____

fészkelnek (6. rész) _____

védelmezik (7. rész) _____

(3 pont)

13. Magyarázza meg az 1. részben található *fenyőöv* szó jelentését! Írjon egy mondatot az utótag másik jelentésével!

a szó jelentése:

mondat:

(2 pont)

14. Magyarázza meg az alábbi szó szerkezetek jelentését!

új honfoglalás (1. rész) _____

felcseperedő fiókák (6. rész) _____

(4 pont)

15. Írja ki a jelentéseknek megfelelő szavakat!

hideg (1. rész) _____

búbszerű tollcsomó (3. rész) _____

tűlevelű (ős)erdő (6. rész) _____

(3 pont)

16. Bontsa elemeire az alábbi szóalakokat! T = szótő, K = képző, J = jel, R = rag

M A D Á R G Y Ű R Ű Z É S E K

V A D Á S Z N A K

(4 pont)

17. Írja ki a 6. rész utolsó mondatának két igéjét az utasításnak megfelelően, majd írjon egy-egy mondatot az ellenkező ragozású változatukkal!

alanyi ragozású igealak _____

mondat a tárgyias ragozású változattal _____

tárgyas ragozású igealak _____

mondat az alanyi ragozású változattal _____

(4 pont)

18. Írja a vonalra a következő alárendelő összetett szavak fajtáját!

énekesmadár _____

ornnyílás _____

légycsapó _____

(3 pont)

19. A megadott szavakból választva egészítse ki értelemszerűen az alábbi mondatokat! Ha szükséges, toldalékolja is a szavakat!

gerinces, gerincoszlop, gerinctelen, gerincvelő, hegygerinc, őzgerinc

Két óra megfeszített gyaloglás után felértünk a _____.

A _____ torzulásain gyógytornával lehet segíteni.

Az egyedfejlődés kezdetét a belső váz nélküli, ún. _____ állatok jelentik.

(3 pont)

20. Elemezze mondatrészek szerint a következő egyszerű mondatot!

A hívóhangra válaszoló kórus vidám éneke mindig messziről hallható.

(8 pont)

21. Állapítsa meg, igazak vagy hamisak-e az előző feladat példamondatára vonatkozó állítások! Karikázza be a megfelelő betűjelet!

Az egyik minőségjelző szófaja nem melléknévi igenév. I H

Az egyik melléknévi igenév állítmány a mondatban. I H

Csak az egyik melléknévi igenévnek van határozói bővítménye. I H

(3 pont)

22. Alakítsa át az alábbi két kijelentő mondatot felszólítóvá!

H

A hozzánk érkező madarak növényi koszton élnek.

A fákon maradó terméseket lecsipegetik.

(4 pont)

23. Elemezze az alábbi többszörösen összetett mondatot (jelölje a tagmondathatárokat, állapítsa meg a köztük lévő viszonyt, és készítse el a mondat ábráját)!

Ha már nincs terített asztal előttük, felkerekednek, és meg sem állnak a mediterrán térségekig.

(4 pont)

24. Alakítsa át az egyszerű mondatot összetetté, az összetettet egyszerűvé!

H

Az állománycsökkenés megelőzése végett a madár hazánkban törvényes oltalomban részesül.

Tavasszal feltűnő násztevékenységgel találunk egymásra a párok, amelyek a tajga idős erdeiben építik fészüküket.

(4 pont)

(25 pont)